

Per què els mul·làs volen una revolució

DILIP HIRO

La visió que l'equip de Bush es féu de la postguerra iraquiana es va basar en els somnis dels exiliats i dels desertors que els van prometre que els iraquians rebrien les tropes americanes amb una pluja de flors. Ara, però, que la gentada crida: "No a Amèrica; no a Saddam", i que la major part dels iraquians parlen d'"ocupació" americana, l'administració de Bush sembla que se'n fa creus.

La veritat és que, els exiliats, fa tant de temps que viuen a Occident que no en saben massa coses, de la realitat iraquiana; els desertors, que cercaven un refugi on amagar-se d'un règim cruel, deien als americans, que estaven delerosos d'informació, tot el que volien sentir.

Ara que totes aquestes il·lusions se n'han anat en orris, el millor que poden fer els artífexs de la política americana és tenir en compte la història d'aquella regió. Molt especialment, haurien de fixar-se en el nacionalisme tossut dels iraquians, que va forçar la retirada de l'imperi britànic el 1932 i, més tard, els esdeveniments del 1979 després de la caiguda del règim laic del xa de l'Iran.

Una de les grans discussions que han mantingut fins ara els oficials americans ha estat la que fa referència al futur del partit Baas: els més pragmàtics eren partidaris de fer una simple neteja de la cúpula del partit i deixar-ne intacta l'estructura, mentre que els ideòlegs en proposaven la destrucció completa. Els esdeveniments, però, obviant aquest debat, es van imposar, i el partit Baas va desaparèixer del tot. També ha desaparegut l'exèrcit i la major part de la policia.

Aquest buit de poder és una repetició del que va passar a l'Iran el febrer del 1979. El potent exèrcit de 440.000 homes que tenia el xa proamericà es va desintegrar de seguida, i també la policia i la Savak, la coneguda policia secreta. Aquest buit el van omplir els comitès revolucionaris islàmics, dels quals s'encarregaven els líders religiosos xiïtes, que tenien com a seu d'operacions les mesquites locals.

Els comitès, no sols es van fer càrrec de les forces de seguretat, sinó també de tasques tan essencials com ara distribuir el petroli de calefacció a les cases de Teheran a l'hivern. Va haver-hi molts grups que van contribuir a enderrocar el xa, però qui realment va fer possible que els comitès el succeïren va ser la xarxa nacional religiosa i les accions dels mul·làs.

El moviment que emergeix ara a l'Iraq segueix un patró molt semblant, especialment pel que fa al sud, de majoria xiïta, i als barris xiïtes de Bagdad. Aquests grups, com que han estat discriminats i reprimits, han après, al llarg dels segles, a arrecerarse en la religió molt més que els sunnites, que han estat al poder. Al llarg de les darreres dècades, els líders religiosos xiïtes han ideat xarxes clandestines de comunicació en què els mateixos espies de Saddam Hussein no han reeixit a infiltrar-se. Evitant els missatges escrits i els telèfons, han fet ús d'emissaris perso-

"Els iraquians acceptarien una interferència forana, només en el cas que vinguera d'altres estats musulmans, de la Lliga Àrab o de les Nacions Unides. Però això sembla que en cap cas no ho permetrà l'administració de Bush"

nals que parlaven segons uns codis secrets. Després del col·lapse iraquità, aquest sistema de missatgers s'ha demostrat que era extraordinàriament eficient.

De fet, Najaf, el lloc més sagrat dels xiïtes iraquians, no ha trigat gens a ser el centre neuràlgic del moviment. Els mul·làs xiïtes de tot el país han estat impel·lits a organitzar comitès locals per tal de fer-se càrrec dels afers dels barris on s'ubiquen. És a dir, recollir els botins dels saqueigs i tornar-los als propietaris; assegurar que els veïns tinguin aigua, subestacions elèctriques i hospitals, i establir comitès de defensa amb personal uniformat, i armat amb Kalàixnikovs, als punts de control.

Els xiïtes tampoc no són una comunitat homogènia. N'hi ha que són lleials al gran aiatol·là Ali al-Sistani, un líder religiós de Najaf que va nàixer a l'Iran, i d'altres són lleials a l'aiatol·là Bakr al-Hakim, líder del Consell Suprem per a la Revolució Islàmica a l'Iraq. Malgrat tot, tots els xiïtes demanen la mateixa cosa, i els iranians els donen suport: que els americans se'n vagen prompte. El Consell Suprem té un exèrcit de 10.000 homes, armat pels iranians, i controla molts pobles iraquians de la frontera amb l'Iran. En canvi, les Forces Lliures Iraquianes lleials a Ahmad Txalabi, líder del Congrés Nacional Iraquí patrocinat pels americans, només tenen uns sis-cents homes armats.

El Pentàgon va fer l'espectacle de dur Txalabi en avió a l'assemblea de polítics iraquians del 15 d'abril, convocada pel general nord-americà retirat Jay Garner. Però el fet que només hi assistiren vuitanta delegats, el boicot del Consell Suprem (que abans havia format part de l'oposició oficial iraquiana patrocinada pels americans), i la manifestació antiamericana on hi participaren unes 20.000 persones, tot plegat va demostrar la debilitat de la mà de Washington en aquest punt.

Txalabi, amb el suport dels americans i probablement també amb diners a la butxaca, malgrat que és xiïta, no té cap tipus de suport a l'Iraq. Potser si s'haguera afegit als milers de xiïtes que van peregrinar a Karbala hauria millorat la seua posició, però sembla que estava massa ocupat en altres coses.

Comparem aquest amant de la luxúria, aquest banquer altament occidentalitzat (que va ser jutjat en rebel·lia a Jordània per malversació i per frau) amb l'aiatol·là Khomeini, l'ascètic líder religiós xiïta iranià que rebutjava els béns terrenals i que va liderar una revolta popular que ensorrà el règim més poderós del Pròxim Orient. Això il·lustra la diferència entre un "canvi de règim" aconseguit pel poble i un altre d'imposat per una potència militar estrangera.

Pot ser que vegem renàixer un altre Khomeini de les cendres? Donada la complexitat ètnica i sectària de la societat iraquiana, no és gens realista pensar que un sol líder iraquità pugui ser acceptat per la major part de la població, ni tan sols temporalment.

L'antipatia entre els xiïtes i els sunnites ja existia abans del

Carta des d'una presó de l'Havana

RAÚL RIVERO

1638, quan els turcs otomans, que eren sunnites, van prendre el control de Mesopotàmia i van esdevenir una minoria al poder, una posició que han mantingut fins fa tres setmanes.

També hi ha els kurds. Els britànics els van introduir a l'equació iraquiana quan, el 1920, buscant petroli, van arravatar a Turquia la província de Mossul, de majoria kurda, la van afegir a Mesopotàmia, i van anomenar la nova entitat Iraq.

Amb tot, no seria estrany d'imaginar que totes tres faccions s'uniren sota l'empenta nacionalista. El 1920 els iraquians de totes les tendències polítiques i de totes les ètnies es van unir per plantar cara als britànics; el govern colonial va haver de portar tropes de l'exèrcit de l'Índia per aixafar la revolta. Restaurar l'ordre va costar 6.500 morts, i només 500 eren civils. Aquesta fou la llavor del nacionalisme iraquí. La unitat que havien demostrat va continuar intacta al llarg del conflicte amb l'Iran, de majoria xiïta, el 1980. Els iranians es van endur una bona sorpresa perquè Saddam aconseguí de mantenir la lleialtat de tot l'exèrcit iraquí, malgrat que els reclutes xiïtes hi eren majoria.

Segurament l'única solució viable per elegir una autoritat iraquiana transitòria és un lideratge col·lectiu de tres branques: una sunnita, una altra xiïta i una altra kurda. Però no és això el que hauria de fer Washington. Els iraquians acceptarien de bon grat una interferència forana, només en el cas que vinguera d'altres estats musulmans, de la Lliga Àrab o de les Nacions Unides.

Però això, és clar, és el que en cap cas no estaria disposada a permetre l'administració de Bush. Malgrat tot, si realment volen veure un Iraq "alliberat", l'única opció és abandonar aquesta posició d'agent del poder.

Autor dels llibres

'Iran Under the Ayatollahs'

i 'Iraq: In the Eye of the Storm'

© The New York Times-EL TEMPS

Traducció: Maite Insa

Al començament del mes d'abril, el Govern cubà va jutjar i sentenciar a llargues penes de presó una vuitantena d'escriptors i de dissidents. Raúl Rivero, de 57 anys, que és poeta i, a més, és un dels periodistes independents més coneguts del país, n'era un. Va ser acusat de col·laboracionisme amb els Estats Units i el van condemnar a vint anys. Fa dos anys, Rivero va publicar l'escrit que us oferim a continuació, a les pàgines del diari argentí *La Nación*.

"Segons la llei sobre la independència i l'economia nacional cubanes, les autoritats del meu país em poden empresonar per haver comès l'únic acte de sobirania que he dut a terme d'ençà que tinc ús de raó: escriure sense que em dicten el que he de dir. El camí que vaig encetar ja fa uns quants anys, després d'una ruptura total amb la premsa i amb els mitjans culturals governamentals, m'ha transformat com a ésser humà. Ara sóc una persona que s'ha alliberat a ella mateixa; algú que, en circumstàncies hostils i amenaçadores, ha pogut començar el viatge envers la llibertat individual.

Les pors, la presó, l'assetjament a què he estat sotmès només han servit per valorar encara més aquestes descobertes. Per tot plegat, la devoció que li tinc ara a la llibertat individual és molt més que la idea boirosa d'una necessitat: és un instint indomable.

És per això que una ordre escrita en la tinta perible de les trampes polítiques i embolicada en una maniobra maldestra perquè sembla que nosaltres, un petit grup de periodistes, treballàvem a Cuba com a aliats de traficants de droga i com a procuradors o mercenaris asalarisats dels Estats Units, em produeix simplement repugnància.

Els anys de presó que la llei ens promet tan generosament, els hem de valorar amb una consternació que va més enllà de la por al confinament o al càstig. Aquesta llei presenta la nació cubana com una tribu enquistada al Carib, aïllada de la informació i on no s'hi poden discutir les idees; isolada de tot tipus d'evolució i de canvis.

He contestat el braç alçat d'aquesta nova llei, els insults dels toscos funcionaris del periodisme oficial, les trucades amenaçadores a ma casa —me n'adone ara queestic sol amb la meua màquina d'escriure— amb la joia de saber-me lliure, amb la certesa d'informar amb objectivitat i amb professionalitat. Al cap i a la fi, escriure l'opinió que tinc sobre la societat en què visc no pot ser una ofensa tan greu.

No em puc sentir culpable. És gairebé com si m'acusaren de respirar, o com si m'hagueren condemnat a presó perquè estime les meues filles, ma mare, la meua dona, el meu germà, els meus amics.

No em puc considerar un criminal perquè haja explicat amb precisió el drama de més de tres-cents presoners polítics, o perquè haja fet la crònica d'un edifici de la vella Havana que ha estat enderrocat, o perquè haja publicat una entrevista amb un cubà que vol una societat plural i amb llibertat d'expressió.

Cap llei ni cap home no em poden fer creure que sóc un gàngster o un criminal, només perquè faig pública la detenció d'un dissident o els preus dels productes alimentaris bàsics a Cuba, o perquè he escrit un article dient que és un desastre que cada any més de vint mil cubans se'n vagen a l'exili, als EUA, i que centenars d'altres que viuen a fora facen mans i mànigues per quedar-se allà on són.

Ningú no em pot fer sentir com un criminal, com un agent enemic o com algú que no estima el seu país. Tampoc no em poden fer creure totes les altres acusacions absurdes que el Govern fa servir per degradar i per humiliar. Jo només sóc un home que escriu. I que escriu al país on va nàixer, i allà on van nàixer els seus avantpassats."

© The New York Times — EL TEMPS

Traducció: Maite Insa